

Remco Campert

Hôtel du Nord

ROMAN

2013

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Ce n'est pas de fuir qu'il s'agit, mais
de trouver 'le lieu et la formule'.

Vit-il encore?
Oui, je crois qu'il a bougé.

Le droit de regard
Jean Cayrol, Claude Durand

I

Op de derde nacht van zijn verblijf in het hotel aan de Noord-Franse kust droomde Walter Manning van Afrika. Noch in werkelijkheid, noch in eerdere dromen was hij ooit in dat werelddeel geweest, toch, eenmaal ontwaakt, wist hij zeker dat hij zich een kort deel van de nacht in Afrika had bevonden. Dat woord hoorde onlosmakelijk bij het landschap waarin de droom zich had afgespeeld.

Een tijdje staaarde hij in het donker voor zich uit. Hij spoelde de droom terug naar het begin en probeerde hem opnieuw te beleven. Nu al begonnen beelden te wijken, maakten zich onzichtbaar in het duister van zijn geheugen. Hij had geen bijzondere gevoelens bij die droom gehad, geen angst, geen vreugde, geen spanning; hij was een neutrale waarnemer geweest.

Om hem heen was het aardedonker. Hij knipte het bedlampje aan en zag op de reiswekker die op het nachtkastje naast zijn bed stond dat het nog geen halfzeven was. Tegen de ramen van zijn kamer klonk

het zwiepende geluid van wind- en regenvlagen en verder weg de droeve toon van een misthoorn. In het hotel zelf viel geen leven te bespeuren, hoewel het niet anders kon of de eigenares van het hotel was al op om het ontbijt voor de weinige gasten die het hotel buiten het seizoen telde voor te bereiden.

Nog steeds in de greep van zijn droom stond hij op en haalde een notitieblok uit het zijvak van zijn nog maar gedeeltelijk uitgepakte koffer tevoorschijn. Hij viste zijn pen op uit de binnenzak van zijn jasje dat hij vorige nacht op een stoel had neergesmeten. Zijn broek lag nog op de vloer, op de plek waar hij eruit gestapt was. Laat een man aan zichzelf over en hij wordt weer de jongen die hij, achteraf gezien, had willen blijven, hoewel dit laatste niet voor Walter Manning gold, die nog altijd op zoek was naar een leeftijd en een manier van doen die daarbij passen zou. Gisteren was hij zestig jaar geworden. Aan de bar van het hotel had hij een dubbele scotch gedronken, dubbel, want de maten waren klein en hij had iets te vieren. Ten eerste zijn verjaardag, maar die was onbelangrijk, hij had nooit aan zijn verjaardag gehecht. Hij zou niet weten waarmee hij zichzelf feliciteren moest. Nee, dat hij zichzelf toedronk in de spiegel van de bar had andere redenen. Hij bezegelde hiermee het een minuut ervoor genomen besluit een einde te maken aan 762 dagen van geheelonthouding. 'Geen druppel,' had hij zichzelf be-

zwoeren, toen hij op een middag ontwaakte in het ziekenhuis met een bont en blauw geslagen hoofd, stukgetrapte ribben en een gebroken enkel, opgelopen tijdens een nachtelijk avontuur waar hij zich niets meer van herinnerde. Gedurende de jaren die op dit voorval volgden had hij elke dag aan drank gedacht. Dat hoefde nu niet meer. Hij voelde zich bevrijd. Na het avondeten in het hotel ging hij naar zijn kamer en dronk daar de minibar leeg en dacht intussen na over het andere belangrijke feit dat een dronk waard was: zijn verdwijning in de anonimiteit, of moest hij het een ontsnapping noemen? Nog geen week geleden had hij van het ene moment op het andere toegegeven aan een diep verlangen om verloren te raken, een vreemdeling te worden voor anderen en voor zichzelf, een dwaler zonder opgelegd doel in onbekend gebied.

Voor hij in bed belandde en van Afrika droomde, had hij een foto gemaakt van zijn beeltenis in de langwerpige spiegel van de klerenkast, die hij ook meteen een titel had meegegeven: studie van een egotist. Op verkenning in niemandsland, had hij er, dronken prevelend, aan toegevoegd. De theatraliteit hiervan stoorde hem nu. Het moest niet zijn bedoeling zijn om een heldenrol te spelen in zijn eigen toekomstige geschiedenis. Een held wilde gezien worden en bestond bij de gratie van anderen. Afhankelijk te zijn van het oordeel van anderen was het

laatste waar hij op uit was. Zelfs de gedachte dat hij op iets uit zou zijn was al te veel. De trein in de western komt aan, één reiziger stapt uit en doet zijn eerste passen in het van de middaghitte zinderende stadje waar geen mens te zien is. Als de conventies van de western niet zouden bestaan, wisten we niet dat daar een held liep, al was het maar de held van het verhaal. Ontdaan van die conventie wilde Walter Manning voortaan leven, gadeslagen door een camera die door niemand bediend werd. Er was geen verhaal anders dan het verhaal dat zichzelf vertelde in een wereld waar niets bij iets betrokken was. Hij zag het beeld voor zich, ook al conventioneel heelaas, er viel nog veel af te leren, van een blad dat door de wind werd voortgejaagd, soms onverhoeds tot stilstand kwam, even rustte op de grond en dan weer zijn vlucht voortzette. Alleen, er was geen wind en toch dwarrelde het blad. Hij bedacht dat je in een film, waar door de natuur veroorzaakte wind vaak slecht uitkomt omdat je hem niet beheerst, zo'n effect kunt bereiken door een windmachine aan en uit te zetten, maar in de wereld zonder zin die hij zich voorstelde was de elektriciteit afgeschaft, na eerst uitgevonden te zijn.

Hij ging op de rand van het bed zitten en sloeg het notitieblok open. Nooit meer een pen op papier zetten, dat zou het mooiste zijn voor een schrijver, zoals het hem als jongen ideaal leek om nooit meer zijn

tanden te poetsen. Schrijven was waarschijnlijk het laatste automatisme dat hij los zou laten. De werktuiglijkheid waarmee hij pen en papier had gepakt bewees dat hij een lange weg had om te gaan. Ook het plezier waarmee hij de woorden opschreef en het gevoel van veiligheid dat die handeling hem bezorgde zou hem moeite kosten zich te ontzeggen. Even be kroop hem twijfel aan de zin van zijn onderneming en vroeg hij zich af of hij er niet beter aan deed stante pede terug te keren naar de vertrouwde, bewoonde wereld, in plaats van iets na te jagen dat misschien wel een hersenschim was. Maar voorlopig hield het schrijven hem op zijn plaats.

*Hôtel du Nord, Duneville-Plage, 29 februari 20..
Droom van Afrika. Ik sta op een heuvel en kijk uit over een landschap waarin de kleur roodbruin domineert. Aan mijn voeten op de door de zon geblakerde grond ligt een stervende hond. Ik sleep hem bij zijn achterpoten de schaduw in van een hut met lemen muren en een dak van golfplaat. In de hut zijn drie personen aanwezig. Een van hen is een oude, tanige, gekleurde man met dun, grijs krulbaar. Hij zit op zijn hurken achter een lage tafel en wijst zwijgend naar de koopwaar die erop ligt uitgesteld. De twee anderen zijn westerlingen, een man en een vrouw, die bij elkaar lijken te horen. Ze zijn tot in de puntjes gekleed (alsof ze van een receptie komen).*

Hij stopte met schrijven, dacht even na en schrapte toen de bijzin tussen haakjes, die stoorde omdat hij niet thuishoorde in het verslag van zijn droom. Het ging erom wat hij zich van de droom herinnerde zo feitelijk mogelijk te noteren. Geen vergelijkingen, geen verfraaiingen achteraf, geen beelden van voorvallen en gelegenheden (een receptie op een ambassade), die hij zich uit de werkelijkheid buiten de droom herinnerde. Hij moest de droom niet interpreteren, maar weergeven en dat liefst zo snel mogelijk, voor de droom vervlogen was.

Op de tafel liggen foto's van mannen, gekleed in het uniform van een koloniaal leger uit een andere eeuw. Ze hebben knevels en bakkebaarden. Aan hun zijde dragen ze een sabel. Ze laten een hand op een afgeknot zuiltje rusten en kijken fier in de lens. Van sommige foto's is het karton waarop ze zijn afgedrukt uitgeslagen in bruine spikkels. De foto's zijn gevat in rijk versierde koperen lijstjes – krullen en bloemmotieven. Ik buig me over de tafel om ze beter te bekijken en zie nu pas dat ze gebuld zijn in een dikke laag plastic. Ik heb het gevoel iets bijzonders ontdekt te hebben. Ik wil tot aanschaf overgaan, maar een van de westerlingen (de man) is me voor en reikt langs me heen de koopman geld aan, grote lichtgroene bankbiljetten met ontelbaar veel nullen erop. De man heeft zwart, strak naar achteren gekamd haar en draagt een lichtgrijs,

goedgesneden kostuum. De vrouw, die op een klapstoeltje zit, heeft hoog opgestoken blond haar. Ze is stevig gebouwd. Ze is gekleed in een kakikleurig mantelpak, waarvan de rok tot halverwege haar dijen is opgeschort. Met dit beeld word ik wakker.

Terwijl hij het signalement van de gedroomde vrouw opschreef, wist Walter Manning plotseling, zonder dat hij ernaar op zoek was, aan wie ze hem deed denken. Langs de omweg van de droom doemde, bijna lijfelijk, een personage uit zijn verleden op: de moeder van een van de pleeggezinnen waarin hij was opgegroeid. Hij was toen nog te jong geweest om zich bewust te zijn van de lust die ze in hem opwekte, zoals ze daar zat met een pan aardappels op haar schoot, terwijl hij, spelend op de vloer met een autootje, opkeek naar haar benen. Dat gevoel van lust werd nu bewerkstelligd door het tevoorschijn komen van de woorden op het papier. Hij liet zich achteruitzakken, sloot zijn ogen en zoomde in op de bleke dijen in het schemerlicht van de Afrikaanse hut en de geheimzinnige plek die zich daartussen moest bevinden en die zich niet liet zien, en gaf zich over aan de terugwerkende kracht van de herinnering. Binnen een minuut had hij zijn schade ingehaald – een recordtijd waarin hij een afstand van ruimschoots vijftig jaar overbrugde. Nadat hij tot een intens beleefd hoogtepunt was gekomen

(zijn tenen kromden, zijn adem stokte) voelde hij spijt en ergernis. Het was alsof hij zijn droom voor het verkeerde doel had gebruikt en daarmee van zijn onomschreven betekenis beroofd. Aangetast door een herinnering uit het werkelijke leven was de droom in waarde verminderd. Het weer was erin geslagen, zoals in de foto's die de oude Afrikaan aan de man bracht. Zijn herinneringen schenen een eigen leven te leiden, onafhankelijk van zijn wil, die van hem leek te verlangen er geen herinnering op na te houden. Hij besepte hoe moeilijk het zou zijn om zijn dromen met rust te laten.

Hij stond zichzelf toe weer weg te glijden in de slaap, maar hij droomde niets, althans niets dat hij zich even later bij het opnieuw ontwaken herinnerde en dat hem zou dwingen het op te schrijven. Het niemandsland waarin hij had verkeerd en dat grensde aan de dood, was kleurloos, abstract, het eiste niets van hem en behoefde geen controle. Zijn dromen beheerste hij niet, maar hij kon ze beteugelen door ze neer te schrijven en daarna hopelijk te vergeten. Wat zou er overblijven? Hij zag een film voor zich, gemaakt in een eindeloze poolvlakte. Onbeweeglijke leegte. De enige actie kwam van de camera, die 360 graden om zijn as draaide; althans, dat moest hij maar aannemen, want nergens in die witte verlatenheid tekende zich iets af waar het oog zich aan kon hechten.